

Hjerteløse kråkebolle

Kråkebolle er en delikatess, og forskere ved Nofima har dissekert dette underlige vesenets bestanddeler for å «gi kråkebolle-fiskere og -oppdrettere bedre mulighet til økonomisk gevinst». Det spørres om forskernes illustrasjon fremmer matlysten, men de har i hvert fall flere funn som tilfredsstillende nysgjerrigheten. Som at kråkebolle er et primitivt urdyr og mangler hjerte og blodårer. Forskerne har vært mest interessert i dyrets kjønnsliv, og har gitt ut en håndbok om temaet.

FpU mot kunstnerne

Da Frp avholdt landsmøte forrige helg, stilte Fremskrittspartiets Ungdom (FpU) med et resolusjonsforslag som åpnet friskt: «Det er prinsipielt uheldig at myndighetene betaler voksne folk for å sysle med hobbyer. (...) Samtidig utleverer myndighetene skattebetalernes penger i form av kontantpremier til kunstnere eller kunstnerboliger.» FpUs forslag om å ta avstand fra «enhver pengepremie eller kunstnerbolig levert av myndighetene til kunstnere» ble

ikke vedtatt på Frp-landsmøtet, til tross for de overordnede samfunnsgevinstene ungdomspartiet med overmot skisserer: «Norsk skattenivå er i verdenstoppen samtidig som skolene og sykehjemmene skriker etter midler. Penger som i dag kastes over kunstnere i store engangsbeløp kunne utgjort en synlig forskjell innen en rekke viktigere velferdsområder», heter det om støtten til den bortskjemte yrkesgruppen.

Fremtidens kontinent

Rike land tynges av gjeld, mens Afrikas økonomi vokser i rekordfart. Velkommen til en ny verdensorden.

KOMMENTAR
Tove Gravdal

Utviklingsminister Heikki Holmås drar om noen dager på sin jomfrutur til Afrika, med Etiopia, Kenya og Tanzania på reiseplanen. Det blir en reise inn i forvirringens landskap, inn i et villnis av dilemmaer og halsbrekkende retoriske øvelser. Ta for eksempel Etiopia:

Ifølge toneangivende aktivister i Norge er Etiopias statsminister Meles Zenawi en diktator som daglig bryter universelle menneskerettigheter. Mange av disse aktivistene er SV-ere, altså Holmås' partifeller, og de vil beordre ham til å gi etiopiske myndigheter skarp korreks for vilkårlig fengsling av opposisjonelle og manglende respekt for ytringsfriheten. De mest kompromissløse vil kreve at han truer med å stanse bistanden hvis ikke Zenawi skjerper seg.

Zenawi vil ikke bry seg om kritikk fra Norge. Myndighetene i Addis Abeba kan med rette peke på at de oppfyller menneskerettighetene på sitt vis: Landets årlige vekst er på langt over 7 prosent, og innbyggernes levestandard er i rask bedring. Ifølge Verdensbanken hadde bare 19 prosent av etioperne adgang til rent vann i 1990. I 2010 var andelen økt til 65,8 prosent. Like positive er tallene for nedgang i barnedødelighet, andelen barn som går på skole og tilgangen på strøm til husholdningene, for å nevne noe.

«Det er utrolig hva Zenawi får til, han er en type leder Afrika trenger. Skal vi la være å støtte at millioner av etiopiere kommer seg ut av fattigdom fordi menneskerettighetspolitikken hans er håpløs?» spurte Hege Hertzberg på et debattmøte i Polyteknisk forening (PF) i Oslo i forrige uke. Hun er utviklingspolitisk direktør i Utenriksdepartementet, og en av de tyngste byråkratene Holmås lener seg på når han nå skal brøyte seg frem i bistandsjungelen.

Møtet i PF var det første av fire denne våren under overskriften «Afrika i vekst. Hva er god bistand?» Møteserien fører seg inn i en rekke av debatter og nye bøker om hvilke konsekvenser det vil ha for vestlige lands bistand at premissene

for den er helt forandret sammenlignet med for 20 år siden.

Det viktigste nye er altså at Afrika sør for Sahara opplever sterk økonomisk vekst, 4,9 prosent for hele regionen i 2011, ifølge Verdensbanken. Over 6 prosent for land som Mosambik, Ghana og Nigeria. Men veksten fordeler seg skjævt. Overklassen og en fremvoksende middelklasse blir rikere, men de fattige blir hengende etter.

Dermed er nye aktører kommet tungt på banen, som Kina, India, Brasil og Qatar. Bistand og investeringer fra disse landene flyter over i hverandre, men de sørger i hvert fall for at de vestlige landenes bistandshegemoni i Afrika er brutt.

Videre er det et viktig trekk at det blir færre konflikter. Og dermed bedre grunnlag for utvikling.

Og ikke minst: Den ydmyke afrikanerens tid er over. Den postkoloniale intellektuelle eliten, utdannet og formet i vestlige systemer, er i ferd med å dø ut. Og med dem forsvinner forestillingen om at Europa og USA er andre land overlegne.

Holmås er ikke regjeringens forvalter av gode gjerninger.

Disse grunnleggende endringene er beskrevet i to ferske bøker, den ene av den tyske redaktøren Dominic Johnson, med tittelen *Afrika foran det store spranget* (Z-forlag 2012).

Johnsons kildebruk er tilfeldig, boken er elendig oversatt og skjemet av at tittelen får en til å tenke på Mao Zedongs katastrofale forsøk på å industrialisere Kina for 50 år siden. Den som vil vite mer om Afrikas store forvandling kan i stedet gjøre som Holmås gjorde i påsken, og lese *Afrikas tid* (Unipub 2012), skrevet av Norad-veteranen Asbjørn Eidhammer.

«Oppkomsten av nye aktører tar det internasjonale samarbeidet inn i eit heilt nytt ballspill, der spelereglane endrar seg etter som spelarane blir fleire», skriver Eidhammer.

Hva betyr det? Jo, det kan få

konsekvenser for det som i bistandspråket kalles *kondisjonalitet*. Altså betingelser som mottagerlandets myndigheter må oppfylle for å få bistand. Ordet har et stygt rykte på seg, takket være de såkalte strukturtilpasningsprogrammene i regi av Verdensbanken og Det internasjonale pengefondet (IMF), hvor fattige land blir pålagt å liberalisere økonomien før de kan få lån eller bistand.

Også Norge er ivrig på kondisjonalitet, ifølge Hege Hertzberg. Men det dreier seg om angivelig gode formål, som å avkreve løfter om demokratisering og ytringsfrihet før bistanden strømmer inn.

Og dette er, gitt afrikanske lederes økte selvtilitt og de nye givernes inntreden, kontroversielle betingelser. Kina har trukket millioner av mennesker ut av fattigdom uten å demokratisere landet. Hvorfor skal da Meles Zenawi eller Ugandas Yoweri Museveni bry seg om at vestlige land pålegger dem å gi splittende opposisjonspolitikere taletid i mediene? De kan jo velge å se til Kina i stedet.

Så peker Eidhammer på et annet sikkert særtrekk ved utviklingen videre i Afrika: «Dei økonomiske forskjellane vil vere mykje større enn i dag.»

Hege Hertzberg formulerte dilemmaet rundt gapet mellom rik og fattig i utviklingsland slik: «Betyr det at vår bistand bidrar til vekst for bare en gruppe, og ikke de fattigste?»

Godt spurt, fra en som sitter sentralt i å administrere de 28 milliardene Norge gir i utviklingshjelp i år, noe som for øvrig utgjør rundt 4 prosent av den globale bistanden. Hertzberg er, sammen med Eidhammer, et godt eksempel på at de som er «innenfor» systemet, i hvert fall i Norge, stiller de skarpeste spørsmålene rundt denne delen av norsk politikk. På samme måte som Norad-eide Bistandsaktuelt driver den mest systematiske, kritiske journalistikken på feltet.

Heikki Holmås har varslet at han vil ta bistanden hjem og sørge for at den fortsatt har bred støtte i det norske folk. Det kan han få problemer med, og igjen er det Hertzberg som peker på utfordringen: «Hvorfor betaler ikke den indiske businessmannen skatt? Hvorfor brukes skatt fra en norsk alenemor til bistand i stedet?»

Her er vi ved kjernen av den bistandsdebatten vi bør ha i Norge de neste årene, etter min oppfatning. Det er grenseløst